

ԵՐՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ՄԵՆԿ

Տարեկան գինը 5 բուրլ, կէս արծաթ 3 բուրլ:

Թիֆլիսում գրվում են խորագրատուներ և ուր. Նախադրանքի խառնուրդում:

Ծառայողությունը գրվում են ուղղակի
Тифлис, Редакция „Менк“

Խմբագրատունը բաց է առաջին 10-2 ժամ
(բացի կիրակի և առաջ օրերից):

Ծառայողությունը ընդգրկվում են ամեն ինչ գրված:

Ծառայողությունը համար վճարում են
խրատանիւր բառից մի կողմից:

PAVS ETRANGERS

S'adresser pour les annonces et les abonnements à MM. BOUËT et Co (Office de publicité) 23, rue de la Chaussée-d'Antin.

P A R I S.

«ՄԵՆԿ» լրագրին ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
տալ ցանկացողները կարող են գրվել բացի
խմբագրատանից, նախապես ՎԻԵՆՆԱ զրա-
վաճառանոցը (Վիճարգովի փողոցի վրա, Սա-
րաջի տանը): Ծառայողությունը ըն-
դգրկվում են խմբագրատան և Վիճարգովի զը-
րավաճառանոցում որոշված գնով:

Желающие поместить объявления въ га-
зетъ „Менк“ могут кромѣ Редакціи, об-
ращаться въ КНИЖНЫЙ магазинъ В.И.
МАНА. Объявления принимаются по такъ
существующей въ Редакціи и въ магазинѣ
В.И.МАНА.

ԲԱՆԱՍԻՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչ է Հայը կռիվատու և ինչ պէտք է
լինի նրան. Ներքին տեսություն. Թիֆլիսի
խմբագրի հրդեհ. Նախապես Ներքին
լուրեր. Արտաքին տեսություն. Գրաֆ
Արեւիկի դրոշմ. Հասարակական Բարեփոխում. Ար-
տաքին լուրեր. Իրաւունք. Բարեփոխում.
Ծառայողություն. Տեղեկացուց. Բանասիրա-
կան. Հասարակական և Հակահասարակական:

ԻՆՉ Է ՀԱՅԵՐ ԿՐԻՎԱՏՈՒՄ ԵՒ ԻՆՉ ՊԵՏՔ Է
ԼԻՆԻ

Ի՞նչ է Հայը կռիվատու և ինչ պէտք է
լինի նրան, ամենաաշխատասեր, ամենաան-
գիտ ժողովուրդն է, կրկնում են ամերիկացի
թէ հին թէ նոր սերունդը...

Մենք էլ համաձայն ենք այդ մտքի հետ,
միայն այն զանազանութեամբ որ մենք այդ
հիմնական մտքից բոլորովին այլ հետեանք
ենք դուրս բերում, քան թէ մեր նոր և հին
սերունդը...

Հային է պատկանում երկրի մէջ անտե-

սական և մասնաւոր կեանք առաջ մղելու, նը-
րան է պատկանում որպէս ամենաանգիտ
ժողովուրդին կռիվատան ազգերի թոււմ, միջ-
նորդ դառնալ և բարեփոխական լուսաւորութեան
և մեր երկրի դրութեան մէջ...

Այո, այդ ընդունակութիւնը ունի Հայը,
բայց նոյն իսկ այդ պատճառով, որ Հային
վիճարգովի է իր խելքի և ընդունակութեան
չնորհով ազգի կռիվատան այլ ազգերի մաս-
ւոր և անտեսական կեանքի վրա, նրան նե-
րկն չէ, որ նա մինչև այժմ ոչ թէ միայն
այն ճանապարհով չէ ընթացել, այլ և ընդ-
հակառակ կարծես ամեն ջանք է գործ դը-
րել որ ինքն արդիւր գնի երկրի մէջ իր ազ-
գեցութեան աջողութեան:

Իսկ այն պատճառով որ Հայը ընդունակ և
անգիտ ժողովուրդ է, նա պէտք է միա-
ցած կռիվատան ազգերից իրան սիրել տար,
բայց ընդհակառակ ամեն տեղ, որտեղ նա
երևում է, նա իրան ատել է անուամբ...

Որտեղ որ Հայը գտնուելու է, նա սկը-
սում էր հարստահարել շրջապատող ժողո-
վուրդը Վրաստանում վրացիներին, Օսթա-
թայի վիճարգովի ընդհանրութեան, Բաղուայ գաւա-
ռում թուրքներին...

Եւ յետոյ մենք զարմանում ենք, որ Ուլ-
կանի մնացած ազգերը Հայերին չեն սիրում,
զարմանում ենք թէ այն ազգը, որ իր բնա-
կան ընդարձակ ընդունակութիւնների շնորհով
պետք է մեծ ազդեցութիւն ունենար շրջա-
պատող ազգերի զարգացման վրա, զրկվէ
ոչինչ ազդեցութիւն չունի:

Մենք այն ազգասէր անձերի թւին չենք
պատկանում, որը ուրվախում են կր տես-
նում են թէ Հայը հարստահարում է... իսկ
ինչպէս է հարստահարում նա, այդ տեսակներին
մի և նոյն է, միայն որ Հայը հարստահար,
որ դրամագլուխը Հայի ձեռքում չի
նշւում...

Մենք այդ ազգասէր անձերի թւին չենք
պատկանում հարստահարող մեզ ամեն տեղ
տեսլի է, որ ազգութեան և պատկանէր նա.

անտեսով Պատրիարքը բոլոր գործերը պէտք է
կառավարի Բարձրագոյն Գրան հետ:

1830 թուականից սկսած, երբ հաստատուեցաւ
Հայ Կաթողիկոսների հասարակութիւնը, պատրիար-
քին ընտրել է Հայոց Ազգային ժողովը, իսկ հաս-
տատու է Թիֆլիսի Կաթողիկոսութիւնը:

Վերջին ժամանակուս Հայոց Կաթողիկոս-
ութիւնը, ցանկանալով աւելի ամրացնել իր դո-
ւրութիւնը սահակաբնակ Հայ Կաթողիկոսի մէջ,
հարկաւոր համարեց այս վերջիններին ձեռքբերել
խել պատրիարք ընտրելու իրաւունքը և 1867
թուականին հրատարակուած կոնգրակով խելց գա-
նազան արածութիւններ, որոնք Հայ Կաթողիկ-
ոսին սեպտականութիւն էին դարձած՝ նրանց
զրկեցին պատրիարք ընտրելու իրաւունքից, իսկ
աշխարհականներին հեռացրին եկեղեցու կայքերը
կաթողիկոսութիւնից. բացի դրանից Պապ IX-ը
պաղը պատրիարքին իրան լիովին հպատակ կա-
ցուցանելով, զրկեց առաջնորդ ընտրելու իրա-
ւունքից, որին մի և նոյն ժամանակ բանադրեց
չեղջուլ Սուլթանին:

Այդպիսի կարգադրութեանը ընդդիմացաւ Հայ
Կաթողիկոսների մեծ մասը, տեսնելով որ Հայոց
կաթողիկոսութիւնը աշխատում է ճշիւ Հայերի
ազգային իրաւունքները: Սակայն հնազանդ այդ-
պիսի ընդդիմադրութեանը, վատկանին անձա-
տուր և փառասէր Հայոց պատրիարքը, առանց
այլ և այլու իրան հնազանդուեց Հայոց և մեծ
աշխուժով հետեւեց պապի քաղաքականութեանը
ոչ գործ դրել ամեն տեսակ միջոցներ, որ հա-
զանդեցին պապի զօրութեանը հակառակորդներին:
Այդպիսի դէպքում Հայերի մեծ մասը հրաժա-

մեզ ատել է կր մի մարդ հարստահար է
ամեն տեսակ անհրկի միջոցներով, թէ և
նա հայ լինելը, մեզ նոյնքան ատելի է որ
հայը հարստահարում է, կողպուում է ընդ-
գիններին, որքան ատել է որ նոյն հայը հա-
րստահարէ և իր հայրենակիցներին:

Մենք գիտենք, որ այն հայը որ հարստա-
հարում է վրացուն և ընդուն, նա պատա-
հաճ դէպքում նոյնպէս և նոյնքան սատակու-
թեամբ կը հարստահարէ և իր հայրենակիցին,
հայրենի...

Չանազանութիւնը մեր և հին ու նոր
սերունդի ազգասէր հարստահարողների մէջ
այն է, որ նրանք ուրվախում են հայի ծար-
պիկութեան վրա, ինչ միջոցներ և զիմեք
նա հարստահարւա, բարձրանալու համար, այն
պատճառով միայն որ նա հայ է, իսկ մենք
կարծում ենք որ մեր զգացումները տակի աղ-
գանքական է, որովհետեւ անխիայ յարձակվե-
լով հայ-հարստահարողի վրա, մենք սու-
րանով պաշտպանում ենք հայ ազգաս և
աշխատասէր ժողովուրդը:

Ի՞նչ օգուտ հայ ազգաս, մշակ, աշխատա-
սէր թէ գիւղական թէ քաղաքի ժողովուրդին,
որ նրա հայրենակից քանի մի անհատներ
այս կամ այն զղկիւն միջոցով հարստահար
են...

Իսկ ընդհակառակն եթէ նոյն հայ ազգաս
ժողովուրդը փոքր ինչ աւելի զարգացած և
հեռաւան լինէր, նա ինքն կը համակեր մեզ
մեր յայտնած մտքերի պատճառով, որովհետեւ
կը հասկանար որ այն հայը որ հարստահա-
րում է օտարազգիներին՝ Օսթաթայում, Թե-
լուում կամ Թիֆլիսում, նա այնքան զուրկ է
խղճանքից որ այսօր կամ վաղը Արեւան
տեղափոխվելով, նա կը հարստահարէ և իր
հայրենակիցին, հայրենի...

Եթէ հայ ստորին, քաղաքի և գիւղի աղ-
գանակութիւնը աւելի զարգացած լինէր, նա
կը հասկանար որ նրա հայրենակից հարստա-
հարողները, որտեղ և լինէին նրանք, մի
սպառնալի հասարակական երեւոյթ են հայ

աշխատասէր ամբոյն թէ կանծաւոր անտե-
սական և մասնաւոր զարգացման, և թէ հա-
սարակական առաջադիմութեան համար:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԹԱՏՐՈՆԻ ՀՐԴԵԶ

Հոկտեմբերի 11 ին, ժամը 6 1/2 յայնպիսի-
ցաւ կրակ Թիֆլիսի Թատրոնական շէնո-
թեան մէջ: Փաղում ենք առաջ Թիֆլիսեց.
Եթե. « Լրագրից այդ անցքի մասին հետե-
ւալ յօդուածը:

«Ինչ ևս յայտնի չէ հրդեհի պատճառը՝
կրակը սկսվել է Կիկոզաւի և Լաւրէի
խանութներից: Այդ խանութները կարգի-
ցան և բոլոր ապրանքները արտաքին պատի եր-
կայնութեամբ դրած պահպաններով: Մի 10
րոպէ անցաւ մինչև որ հասաւ հրդեհական
վառչութիւնը որ գտնվում է հրդեհակիր այն
կողմը քաղաքային դէմադեմ: Ժողովուր-
դին, որ կամենում էր մասնակցել հրդեհի
հանգցնելուն, թող չը արկեցաւ այդ Լեւոն
հրդեհական վառչութիւնը ունէր երկու ջրը-
հան, որոնց խողովակը 2 1/2 դիւյմ լայնութիւն
ունէր, և երկու ասակաւ, որոնք շուտով պաղա-
վեցան: Իսկոյն զգացվեցաւ ջրի պակասու-
թիւնը, թէ և հրդեհակիր վրա գտնվում է
մի աւազան, մասնաւորապէս նշանակված հըր-
դեհական վառչութեան համար, բայց վաղուց
է որ նորանում չը կայ ոչ մի կաթիլ ջուր:
Այդ աւազանի մէջ ջուրը թրկված է Սոթ-
լակից: Իսկ Վ. Կիկոզաւի փողոցի նորոգ-
վելու պատճառով, ջրանցքը չէ բանուած: Ինչ-
պէս յայտնի է և թատրոնում դիտարու-
թիւն կար ունենալ ջրի չորս պահանջներ յի-
սուս տակաւով ջրի քանակութեամբ: Մենք
չը գիտենք ինչ դրութեան մէջն են այդ րե-
զերվածները, բայց կասկած չը կայ որ հըր-
դեհի ժամանակ նոյնպիսի օգուտ չը քաղեցին:

Հասարակական զրոյթիւնը շատ դժուարացաւ,
հակահասարակականները տարվեցան օգնութիւնով
տիրապետելին շատ երկեղեցիների և վաճառի ու
մինչև անգամ նրանց յաջողեցաւ առաջնորդներ
ընտրել իրանց համախոհներից: Ինչպէս ունենա-
լով այս ամենը, Պապ IX-ը դիմեց կատոլիկ թա-
գաւորների օգնութեանը, Ֆրանսիայի և Աւստրո-
Ունգարիայի ներկայացուցիչները սկսեցին հարցը
վճարել ջանք դնել և այդ միջնորդութեան առի-
թով Բ. Գուրը համաձայնուեց հասարակական
ճանաչել հակահասարակականներից անկախ մի ա-
ռանձին հասարակութիւն, ուստի նրանց համար
աշխարհական Բիւզանդ ճիւղիկը ինքնապաշտ-
ցիւն նշանակուեցաւ: Սորանից յետոյ Թուրքից
կաթողիկոսութիւնը նշանակեց առանձին յանձնա-
ժողով 8 մարդից բաղկացած, որ պէտք է հասու-
նեաներ և հակահասարակականների կեղեցիքը և
նոյա կայքերը արգարութեամբ բաժանէր նոյա
մէջ: Յանձնաժողովի անդամներից 2-ը հասու-
նեան էին, 2-ը հակահասարակական, 2-ը լուսաւո-
րական և երկուսը յանապաւան: Այս վառչութիւնը
գտաւ, որ բոլոր կայքերը պատկանում են հակա-
հասարակականներին: Թուրքից կաթողիկոսութիւնը,
հիմնուելով այս խառը յանձնաժողովի կարծիքի
վրա, նշանակեց մի օր, որ հասարակականները թէ Պոլ-
սում և թէ գաւառներում բոլոր կայքերը տան
հակահասարակականների ձեռքը: Երկայ տարուս
մարտ ամսից կէսումը յանձնարարները գնացին
դառաղան դատարանի կառավարութեան անօրէ-
նութիւնը կառարկելու համար, որին Հասարակա-
նները միանգամայն հրաժարուեցան հնազան-
դուլի Բ. Գուրը գործը սկսեց Հայ կաթողիկ-

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ